СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 155. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 11-го серпня 1944. No. 155. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, August 11, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПОШИРЕННЯ СТРАЙКОВОГО РУХУ ЗАГРОЖУЄ ВОЄННІЙ ПРОДУКЦІЇ

ВАШИНГТОН. — Секретар внутрішніх справ Гері Ікес звернувся до Джана Дж. Луїса, президента Юнайтед Майн Воркерс оф Амеріка, з пропозицією вплинути на майнерів, щоб вони приспішили продукцію твердого вугілля. Упродовж останніх 5 тижнів майнери страйкували в околицях твердого вугілля, внаслідок чого продукція вугілля виказує недостачу 400,000 тон.

З Шікаґа наспіли вісти, що страйковий рух шоферів вантажних авт поширюється на цілий Середній Захід, а це загрожує спиненням перевозу воєнних матеріялів. Коли ситуація не поправиться, команда армії звернеться до президента з пропозицією передати рух на цьому полі в руки армії.

Як звідомляють з Філядельфії, то причиною страйку в перевозовім русі не були расові упередження, але передвиборчі політичні затії. На це вказав суддя Джордж А. Велш, коли представив федеральній лаві присяжних суддів підклад страйкового руху для орієнтації суддів при розсліді цієї справи.

З Петерсону, Н. Дж. повідомляють, що юнійні провідники ствердили поширення страйку у фабриках Врайт Еронотикал Корпорейшен, де занятих 40,000 робітників. Страйк покищо не обняв усіх робітників.

ПИСЬМЕННИКИ ПЕРЕДБАЧУЮТЬ ПОНОВНИЙ ВИБІР РУЗВЕЛТА.

ВАШИНГТОН. — Політичні письменники перевели між собою голосування над тим, хто має вигляди на перемогу при осінних виборах на президента. Вислід голосування був такий: 33 заявили своє переконання, що вийде Рузвелт, а 17, що вийде Дюї. Коли одначе прийшлосявідповісти на питання, котрий із кандидатів був би відповідніший на теперішні часи, то 23 дали признання для Дюїя, 21 для Рузвелта, а 6 не відповіли нічого.

КОМАНДА АРМІЇ ЗАБОРОНИЛА ВИСТАВУ ФІЛЬМИ „ВИЛСОН".

ВАШИНГТОН. — Зогляду на те, щоб не поширювати між вояками пропаґанди перед осінним виборами, команда армії заборонила висвітлювати в американських військових таборах, як в краю так і заморем, фільму „Вилсон", яка представляє діяльність колишнього президента Вилсона. Він, як звісно, належав до Демократичної Партії.

БУДУТЬ ДАЛЬШЕ ПОБИРАТИ РЕКРУТІВ ДО МАРИНАРКИ.

СЕЛЕМ (Ореґон). — Коли війна в Европі скінчиться, побір рекрута до воєнної маринарки не буде спинений. Таке заявив тут Директор Краєвої Поборової Служби майор ґенерал Луїс Герші на пресовій конференції. Теперішні побoрові квоти дуже малі й тому годі надіятися, щоб після покінчення европейської війни цілковито перестали покликувати нових рекрутів. Війна на Пацифіку потребує свіжих людей, твердив Герші. — Щодо демобілізації, про яку запитували ґазетярі, Герші сказав, що вона потриває багато місяців.

МАЄ $1,300 В БАНКУ, АЛЕ ДАЛЬШЕ ЖЕБРАЄ.

НЮ ЙОРК. — Поліція арештувала 48-літнього Ізраеля Стерна, який прибув з Правиденс, Ровд Айленд, за роботою, але замісць стати до праці, прохав перехожих, щоб дали йому „на хліб". Коли поліція завважала, що він сколектував кілька никлів, арештувала його і найшла при ньому $28 й банкову книжечку на $1,300. Запитаний в поліції, чому жебрає, сказав, що приготовляється на „дощеві дні", коли не буде міг „ходити за роботою".

МАТЕРІ ДОМАГАЮТЬСЯ КОРОТШИХ ГОДИН

ВАШИНГТОН. — На конференції федеральних робітниць, які мають діти, принято резолюцію з домаганиям, щоб робітниці-матері могли мати коротші години праці або лише часове заняття. Матері не можуть посвячувати всього часу для уряду, бо мусять посвятити якусь частину часу для родини, сказано в резолюції.

Багато матерей мають заняття в бюрах корабельних варстатів у Ню Йорку, Філядельфії, Балтиморі і Вашингтоні. Коли тепер заведено 54-годинний тиждень праці в військових заводах, вони відчувають ввесь тягар цього обовязку.

ТОВСТИХ ВАКС ВІДСИЛАЮТЬ ДО ТАБОРІВ.

ВАШИНГТОН. — Дівчат, що служать при армії під призвищем ВАКС, відсилають тепер до таборів для вправ, якщо вчасі їх бюрової служби вони починають товстіти. Вправи тривають пересічно по 3 тижні.

Ґенерал Дін передає свої завваги про Росію

ВАШИНГТОН. — Майор ґенерал Джан Р. Дін прибув до Америки після 9 місячного перебування в Советах як голова Американської Військової Місії. З його оповідання замітні його розмови з німецькими воєнними плінниками. Вони однозвучно твердять, що Німеччина війну програла. Листи, які німецькі вояки дістають від родини, згадують заедно про великі знищення від аліянтських бомбовиків.

Про положення в Советах ген. Дін каже, що там військовий провід є просто знаменитий від найвищих до найнижчих офіцирів. Росія вповні доцінює поміч Америки, а військова команда радо дає всякі інформації американцям, щоб помогти виграти війну проти Німеччини. Одначе, коли йде про інформації для заспокоєння цікавости, тоді їх не можна дістати. Америка перевезла до Росії 300,000 вантажних авт і це дуже помогло Червоній армії при перевозі воєнних матеріялів та вояків у фронтових рухах. Одначе ген. Дін не твердить, що лише завдяки цій американській допомозі Росія виграє війну над Німеччиною. Німці, на думку ген. Діна, не цофаються зі східного фронту на підставі плянів, але внаслідок поразки.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПОРОЗУМІННЯ МІЖ АЛІЯНТАМИ В СПРАВІ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ФЛЬОТИ

НЮ ЙОРК. — Бейзил Гарис, предсідник Юнайтед Стейтс Лайнс, найсильнішої американської корабельної компанії, вийшов з домаганням скликати конференцію аліянтських перевозових підприємств для порозуміння щодо повоєнної праці. Він передбачує велитенські завдання корабельних підприємств, тому на його думку конечне є складення одноцільного пляну для виконання цього завдання.

АРҐЕНТИНА СПРОВАДЖУЄ ҐАЗЕТНИЙ ПАПІР ІЗ ШВЕЦІЇ

МОНТЕВІДЕО (Уруґвай). — Арґентинські ґазети появилися на вулицях на відмінним папери, ніж це було досі. Внаслідок зірвання диплoматичних взаємин між Злученими Державами й Арґентиною прийшло до стримання торговельного руху і тому в Арґентині перестало паперу до ґазет, який досі спроваджувано з Північної Америки. Уряд Арґентини навязав переговори із шведськими папірнями й тепер шведи доставляють папір для арґентинських ґазет.

Скінчились наради Міколайчика з Сталіном і поляками в Москві

МОСКВА. — Станіслав Міколайчик, премієр польського ур... Москви на наради з Сталіном і советським урядом та з сформованим у Советах Польським Комітетом Національного Визволення, вертає назад до Лондону. Як доносять американські кореспонденти, Міколайчик вдоволений з побуту в Москві та думає, що Сталін та російський уряд хочуть згоди між поляками, виключаючи таких, що є фашистівського напряму. Виходить, що він привезе до Лондону пропозиції в справі сформовання нового польського уряду. Переговори з Польським Комітетом Національного Визволення нібн перервались тому, що годі було дійти до згоди, яка польська конституція важна: чи та з 1921 року, чи та, що є з 1935-го, якої одначе Комітет не визнає. Міколайчик мав казати, що дальші наради будуть продовжатись в Варшаві, та що у всіх справах заважать голоси тих, що остали на місці й боролись з німцями, бо це вони повинні бути у проводі. Советські комунікати про побут Міколайчика дуже обережні.

ЗАТОПЛЕНО ДОСІ ПОНАД 500 НАЦІСТІВСЬКИХ СУБМАРИН

ВАШИНГТОН. — Ось таке проголосили президент Рузвелт і британський премієр Черчил. Ворожа субмаринова небезпека є уже майже зліквідована.

СПІВПРАЦЯ МІЖ КОМУНІСТАМИ І СОЦІЯЛІСТАМИ В ІТАЛІЇ

РИМ. — Проголошено секретарями комуністичної партії та соціялістичної, що ще завчасу говорити про союз або злиття, але затe так є, що обидві партії рішили працювати разом. Це вважають „другою фазою" у пробудженню італійців з „гіпнози фашизму".

НЕМА ВЖЕ АМЕРИКАНСЬКОЇ ІЗОЛЯЦІЇ, КАЖЕ ВАТИКАН

РИМ. — Осерваторе Романо, ватиканський часопис, обговорив широко виборчу кампанію в Злучених Державах, зазначуючи, що з плятформ обидвох головних партій виходить, що є згода щодо ведення війни та міжнародної кооперації по війні. А це вважається ліквідацією американської ізоляції.

КАЖУТЬ НІМЦЯМ ЗАБИРАТИСЬ ДО НІМЕЧЧИНИ

ЛОНДОН. — Згідно з польськими і чеськими плянами яких 10 міліонів німців повинні переселитись до Німеччини з таких територій як Східня Прусія, Данціґ, Шлезьк, Судетенланд. Це малоб статись по війні впродовж пять років. Таке проголошує німецька соціял-демократична партія з Судетів, а урядові польські та чеські кола це потверджують.

ЯК ВИГЛЯДАЄ В ФРАНЦІЇ ПО ОФЕНЗИВІ?—Це руїни французького містечка Фобург де Восел, до якого ввійшли британці підчас воєнної кампанії довкола міста Каен, виrнавши німецьку залогу.

АЛІЯНТСЬКІ ВІЙСЬКА В ФРАНЦІЇ ВЖЕ 87 МИЛЬ ВІД ПАРИЖА

НАЧАЛЬНА КОМАНДА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ ВІЙСЬК. — Американські тенки заняли місто Ле Ман і округу, а канадійські частини довкола Каен посунулись на пять миль вперед в напрямі Фалез. Таким чином аліянтські частини обстрілюють тепер з двох боків німецьку оборонну лінію між Фалез і Ман, а це означає, що німці будуть змушені цофнутись на тому цілому фронті. Цей пролом означає далі отвертий прямий шлях на Париж. Передні частини американської армії в Ман, як подають самі німці, є вже віддалені від Парижа всього на яких 87 миль. Ще треба додати, що Бретань очищується з рештків німецької оборони. Німців, що держать пристань Брест, візвано піддатись, бо американці є вже під містом. Та залога рішена далі битись.

В ПАРИЖІ ГОТУЮТЬСЯ ПРИЙМАТИ АЛІЯНТІВ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Американські кореспонденти подають цікаве звідомлення одного бизнесмена, що вернув з Парижа, про те, що тепер діється у Франції, а в першу чергу в столиці краю. Він каже, що все населення нетерпеливо ожидає прибуття аліянтських військ. В Парижі цілком отверто вишивають аліянтські прапори, щоб ними прикрашувати доми, як ввійдуть аліянтські армії. Чорна біржа робить добрий бизнес, продаючи місця на бальконах та у вікнах тих будинків, що є при вулицях, якими, як надіються, буде машерувати аліянтська армія, ввійшовши у визволений Париж.

ҐЕН. АЙЗЕНГОВЕР ПЕРЕНІССЯ ДО ФРАНЦІЇ.

КВАТИРА ҐЕН. ДВАЙТА Д. АЙЗЕНГОВЕРА. — Начальний командант аліянтських вій... Двайт ... ближчому звязку з армією. Він є близько летунського поля, звідки вилітає кожного дня, щоб особисто переговорити справи, звязані з офензивою, з ґен. Монтґомері, як і з ґен. Бредлі. Ось це перенесення головної кватири начального команданта з Англії до Нормандії вказує наглядно, як сильними почуваються тепер Аліянти в Франції, себто вже на европейським континенті.

СИЛЬНІШИЙ ОПІР НА СХОДІ.

ЛОНДОН. — Советська офензива стрінула тепер сильніший опір збоку німців на цілому фронті. В Москві переконані, що цей опір буде скоро зломаний.

СКОЛЄ В СОВЕТСЬКИХ РУКАХ.

ЛОНДОН. — З советських звідомлень про бойовий фронт у Галичині виходить, що советські війська є вже в Бескиді. Вони заняли Сколє і станули на границі з Чехословаччиною, а властиво з Карпатською Україною.

ЦІЛИЙ ҐВАМ ЗВІЛЬНЕНИЙ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — На цілому острові Ґвам залишилося одно місце, Паті Пойнт, де ще залишилися рештки японської армії. Та, як стверджує комунікат адмірала Честера В. Німіца, боротьба за посідання острова вже скінчена. Цілий острів є в американським посіданню. Залишилися ще тільки деякі горстки японців, але ліквідація їх не є вже ніякою воєнною операцією.

НІМЦІ ПІД КАЕН — РОЗТОРОЩЕНІ.

ЛОНДОН.—Воєнні кореспонденти хвалять стратеґію Аліянтів під Каен, де німці поставили найзавзятіший опір. Кажуть, що тепер, по видержанню того опору, ситуація така, що як тільки німці зачнуть той сектор покидати, то це не буде відворотом, а тільки цілковитим розторощенням їхньої армії.

ЛЕКШЕ ВІДІТХНУЛИ.

ЛОНДОН. — Була ціла ніч без жертв, спричинених роботами. Це сталося перший раз за два місяці як у Лондоні, так і в полудневій Англії. Бомби-роботи літали, але були знищені й не нанесли ніякої шкоди.

БОМБАРДУВАЛИ З 2,000 БОМБЕРІВ.

ЛОНДОН. — Аліянтські Повітряні Сили далі безупину бомбардують німецькі фабрики та комунікаційні шляхи. Яких 2,000 американських та британських бомберів налітали в одному дні Німеччину, Італію, Румунію та Мадярщину. Зокрема бомбардували місто Штутґарт, один з найбільших центрів німецької воєнної промисловости. Тепер вишукують аліянтські летуни особливо ті фабрики, де продукують націсти ґазоліну.

БЕЗ ХАРЧІВ І ВОДИ.

ЛОНДОН. — Ось так коротко виглядає ситуація в італійським славнім місті Фльоренції довкола якого ще далі ведуться бої міе британськими і німецькими частинами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОСИЛЮЮТЬ СПІЛКУ УСАМОСТІЙНЮВАННЯМ

Кожний нормально розвинутий чоловік хоче бути самостійним. І так само кожна здорова нація. З цього не виходить, що ця самостійність має віддаляти людину від звязку, навіть і дуже тісного, з іншими людьми, чи такогож звязку одного народу з другим. Такого ніяка розумна людина собі не бажає. Не хоче такого й ніякий нарід. А що цілі народи таки можуть жити в спілці й дружбі, бачимо на прикладі мирного співжиття трьох народів — французького, німецького та італійського — в Швайцарії. Шо може в згоді співпрацювати велика спілка народів, це бачимо найкраще на прикладі Британської Спілки, в якій бачимо такі самостійні держави як Канада, Австралія, Нова Зеляндія, чи Полуднева Африка. Ось ті останні, а в першу чергу Канада, не вдоволяються навіть і тою значною самостійністю, яку мають, а виставляють щораз нові вимоги щораз більшої самостійности на полі дипломатичнім, економічнім, чи військовім. І це теж вважається природним явищем, яке не розбиває спілки, а тільки її ще більше затіснює.

Ось так можна пояснити собі й ту новину, що тепер в Франції, на полі битви, повстала самостійна канадійська армія, що є під канадійською командою. Очевидно, що і та армія підлягає там ґен. Монтґомері, що є начальним командантом усіх військ на французькому відтінку, так, як ґен. Монтґомері підлягає знов начальному аліянтському командантови, ґен. [illegible]айт Айзенговерови. Але не про те іде, бо це річи [illegible] цільну воєнну кампа[illegible]том Канадійської Першої Армії, та що те, що ту армію сформовано в Франції як канадійську, має не тільки військове, але й політичне значення. Це є вияв згоди на ще далі ідуче усамостійнення Канади; це визнання великого вкладу Канади в ту війну; це признання, що Канада може розпоряджати собою вповні самостійно теж і на мілітарному полі.

Згадуємо за ту справу теж і тому, що ми свого часу чули, що будуть якісь переміни в совєтській армії. Чи, коли і які вони будуть, не знаємо. Та пропаганда каже, що поодинокі „сфедеровані републики" матимуть свої армії. Наразі знаємо, що є далі Українські Армії в Советах з не-українцями як командантами і вояками. Ніяких змін не видно. Але тут, у Британській Спілці, діється тихо і без гомону таке, що твориться в Франції, на полі бою, самостійна канадійська армія з канадійцем як командантом. Тепер у Франції офензива. Ідуть завзяті бої. І можна булоб з такими перемінами пождати. Та, як бачимо, так не є. Мудрі голови розуміють, що саме такі речі означають і як сильно звязує ось таке поступовання самостійну Канаду з Англією і Британською Спілкою.

„ЧОРНИЙ ДЕНЬ"

Дня 8. серпня 1918 року маршал Фош розпочав в Франції, над рікою Соммою, велику аліянтську офензиву. Таке тепер нагадують з тим, що цей день рішив вислід минулої світової війни, себто вирішив, хто в тій війні переможе: Аліянти чи Німеччина.

Згадуючи за той день німецький полевий маршал Еріх Людендорф сказав свого часу таке:

„День 8. серпня був Чорним Днем в історії німецької армії..."

І додав, що від того дня зачала безупинно підупадати німецька сила. Зорієнтувавшись ось так у военному положенню Людендорф поінформував про це кайзера, кажучи, що він не може далі гарантувати перемоги, та що треба робити підготовку до переговорів у справі замирення.

Від того дня ослаблення Німеччини на військовому та домашньому фронті поступало навіть скоршим ходом, ніж це Аліянти припускали. Так, що за три місяці і три дні від того „чорного дня" з 8. серпня 1918 року — Німеччина мусіла вже здатись.

Коли нагадується ось таку подію, то мимоволі насувається думка, чи вже прийшов „Чорний День" для німців у тій війні, чи він щойно прийде. Так сталось, що в „річницю" того „чорного дня" канадійці, британці та американці торощили в Франції німецькі оборонні вали, що мали спиняти аліянтський похід на столицю Франції. Не було це ніякою визначнішою военною подією, бо таких тепер повно кожного дня і походять вони з різних фронтів, що поставлені проти нацистів. Але проте так є, що як у минулій війні так і тепер судьба Німеччини рішається на французьких полях бою. І тому нам здається, що разом з тим новим „Чорним Днем" для Німеччини є той день, коли Аліянти висіли з своїми військами на французький березі і розпочали „інвазію Европи".

Та чи так є, чи буде, як нам здається, чи інакше, це не таке важне як те, що Німеччина вже тепер находиться в такому самому стані, як було по 8. серпня 1918 році. А властиво в далеко гіршому, коли зважити, що в націстівській Німеччині дійшло вже аж до того, що влада вішає своїх найвищих офіцирів. Це є вже найразніший доказ того, що Німеччина опинилась у краю такої пропасти, в якій ще ніколи не була. Націсти, що тепер при владі, не мають навіть крихітки того сумління, що його ще мали ті, що стояли у проводі кайзерівської Німеччини. Тому не жалують у війні нікого й нічого, включно з німецьким народом, і будуть старатись вдержуватись якнайдовше.

Так є тепер з Гітлером і націстівською клікою. Та їх „Чорний День" уже зачався, а з ним і їхній неминучий упадок. Журба наша полягає тільки в тому, що цей упадок ще може коштувати багато невинної крови. Та на те ратунку нема.

Микола Чубатий.

Чи справді німецька тактика така загадочна?

II.

Чому Гітлер не хоче капітулювати перед демократією?

На питання, чому Гітлер не хоче капітулювати перед демократією, найкраще дістанеться відповідь, коли розважиться противне, ніж це, що вийде з його капітуляції перед червоними. Ніхто не сумнівається, що положення німців, кожного зокрема, булоб краще, колиб Німеччина скапітулювала перед американцями та британцями. Певно, що в тім випадку Німеччина булаб охоронена перед соціяльними потрясеннями внутрі. Та в розумінню націстичного націоналізму саме це все булоб катастрофою для німецького народу в аспекті історії.

Демократичні держави не криються з двома справами щодо Німеччини. Перше, що вони раз на все хотять знищити мілітарну силу Німеччини, щоб вона на довший час була неспосібна викликати нову світову війну. Іде отже про повне знищення німецького вермахту, що нацисти вважають одною із найцінніших річей новочасної Ґерманії. Друге, демократичні держави не таяться з тим, що вони хотять парцелювати Німеччину. Одні хотять це зробити в меншім обсягу, другі в більшім. Та в такому випадку, обєднання країв з німецькою мовою, найбільший осяг націстів, буде нарушене саме для першої цілі, для ослаблення Німеччини.

Як далеко має йти поділ Німеччини, це мабуть ще нині не устелене, одначе один є певний факт, це відірвання Австрії від Німеччини. Другим таким фактом є відірвання Судетенлянду та прилучення його наново до Чехії. Голосно говорять теж і про прилучення Східної Прусії до Польщі; дехто говорить навіть про прилучення частин східної Німеччини до Польщі, а саме Поморя та Шлезька.

В новій своїй книжці бувший американський підсекретар стану Сомнер Велес, пропонує ще й поділ решти Німеччини на три частини. Це все означало би поділ Німеччини на кусні. Значить, що діло Гітлера булоб зруйноване. Та вратувати його перед таким знищенням може єдино й тільки комуністична Німеччина, що буде мати за собою як союзника всемогучого нині Сталіна. Він один може нині не допустити до поділу Німеччини, бож Сталін заявив, що він не воює проти німецького народу, тільки проти нацизму. А німецький нарід є і в Австрії, і в Судетах, і в Східній Прусії, і в східній Німеччині.

Де є німецький Сталін?

Гітлер прийшов 1933 року в Німеччині до влади в моменті, коли вуличні бійки та різні поміж німецькими комуністами доходили вже прямо до явної домашної війни. Прийшовши до влади розправився він з комуністами не надто ярко. Загадочне підпалення райхстагу в Берліні та відомий комуністичний процес був майже версальським поведенням в порівнанню з такою лютою різнею, що її Гітлер улаштував кілька місяців пізніше своїм партійним противникам, очолюваним капітаном Ремом та його прихильниками. Болгарський комуніст Дімітров, висланник Комінтерну до Німеччини, хоч засуджений, дістав дозвіл виїхати до Москви та там дальше грати провідну ролю в працях Інтернаціоналу. Лідер німецьких комуністів, Тельман, правда був засуджений, але голову зберіг. По відсидженню тюрми дістався тільки до концентраційного табору. Видно не найгірше жилося йому там, коли сотки української, польської, жидівської інтеліґенції вже по кільканадцяти місяцях не могли витримати такого життя та вмирали, а Тельман, лідер зненавиджених комуністів, пережив від 1933 року понад десять літ увязнення. Потім він потрафив таки втечи з концентраційного табору, тому кілька місяців.

Втеча Тельмана з концентраційного табору занотована була й американською пресою, але цю подію майже призабули, хоч — по моїй думці — це подія першорядної ваги. Лідер німецьких комуністів потрафив втекти серед воєнних часів та докладного нагляду. Де він нині є? Небагато мабуть це знає; одначе одно певне, що він у безпечнім місці, чекає на свою ролю. Насуваються питання, чи Тельман дійсно сам втік, чи може йому казали втечи. Тельман занадто відома та пробоєва особа, щоб він вже нині став на чолі Вільно-Німецького Руху та псув Советам політику, але він напевно появиться в недалекім часі, як спадкоємець Гітлера, як німецький Сталін, голова заприязненої німецької держави робітників, селян та вояків.

Німецькі противнацисти ніколи не критикували ні анексії Австрії, ні Судетенлянду. Навпаки австрійські комуністи все були жарливими прихильниками так званого „аншлюсу", себто влучення Австрії до Німеччини. Тому, чому малиб вони тепер бути за творенням окремої Австрії, коли той аншлюс вже доконаний? Вони були тільки противні злиттю Австрії з нацистичною Німеччиною, але ніколи з червоною Німеччиною. Це зрештою й політика, яку вели рівнож німецькі соціял - демократи.

Чому Росія не воює з німецьким народом?

Російська політика все була в історії дуже реалістична і такою вона напевно буде й на майбутнє. Інтереси словянського світа, московські фаєрверки про потребу 10 міліонів німців для відбудови Советів, це все фрази і ніщо більше. Перша фраза призначена для [illegible] словянського сентименту, для наших темних малоросів, друга призначена для запеклих ґерманофобів. Наділі Росія ніколи словянської політики не вела, а союз Німеччини та Росії десятками літ був засадою російської політики та давав для обох держав як найкращі результати. Цеж була політика Бісмарка, творця новочасної Німеччини. Бісмарківська Німеччина за це виховувала серед своїх політиків та військовиків переконання, що єдина, неділима Росія це найкраща Росія для Німеччини. Відомо є, як тяжко приходилося українській владі говорити з німцями 1918 року, які в російських справах були на 95 відсотків единонеділимцями. Чому тепер не малаб червона Росія та червона Німеччина вернути на старі шляхи традиційної їх політики, закаламученої такими авантурниками як кайзер Вільгельм II. та Гітлер. Все може вернути на старі шляхи, коли поважний партнер, червона Німеччина, стане дійсністю.

Хто знає хоч поверховно большевиків, той знає з яким недовірям вони все відносилися до демократії заходу. Тепер приходить ще й справа з двома капіталістичними потугами світа; Америкою та Англією, узброєними по зуби. Недалекий час, коли й Японія завалиться, а тоді червона Росія сталаб віч-у-віч, сама одна вичерпана та знесилена проти двох сильних демократичних та капіталістичних держав. Чи не краще Сталінови тоді мати ще й сусіда Тельмана з червоним вермахтом по своїм боці? Якось в такім товаристві безпечніше, ніж сам на сам з двома потужними капіталістами. Ось і дальша причина, чому Совєтській Росії така червона Німеччина бажана та приємлива.

Чи справді велика загадка, що Гітлер цофається на сході а держиться на заході? Як фанатичний націоналіст він свідомий, що його справа та справа нацизму пропавші, одначе сам загибаючи він думає ратувати потугу Німеччини та її приготовити корисні обставини для появи нового Гітлера, що прийде по червонім Тельмані та пірветься на нове завоювання світа по кількадесяти роках.

(Кінець).

ПОЛЬСЬКА ПРОПАГАНДА В МЕКСИКУ

(ОНА). — Польські емігранти в Мексику розвинули велику пропаганду в справі відбудови польської держави в передвоєнних границях. Великі радіовисильні передають не тільки новини про діяльність підземних організацій в По[illegible], але пояснюють слухачам, що Польща мусілаб бути відбудована в старих границях, бо інакше в Европі знов може прийти до війни.

Поляки видають газету „Поляк в Мексику", уладжують польські концерти, вистави, лекції і громадські зібрання, на котрих все хтось говорить про польську справу з національної точки погляду.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах
(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"
28)

Полонені тішилися, що війна для них так швидко закінчилася. Віддавали гусарам фляшки з вином, ремінні пояси... Тільки кількох німців чи мадярів, не вміючи розмовитися, зпід лоба недовірливо поглядали на страшних москалів. Брати що будь від полонених старшини заборонили. Неприємно всі були вражені відсутністю хоч би натяку на патріотизм, чи бодай військову честь у артилеристів. — Може й наші гусари такіж самі, хто знає? — думали мимоволі.

— Не маєте чим тішитися, — невдоволено говорив ротмістр на вияв радощів австрійців. Погано на війні, та і в полоні не смачно.

— Ви довго відбивалися, хотіли втікати, — докинув Алібеков. — А тепер вже піддобрюєтеся?

— То вина нашого оберляйтнанта, — каліченою українською мовою пояснив один полонений. — Нам все одно, чи в Росії, чи в Австрії. Спокійно будемо працювати, де накажуть.

— Ви русин? — спитав його Паволоцький.

— Поляк, пане...

— Деж дінувся ваш поручник?

— Ось там, на гарматі — відказав той же полонений.

Білявий поручник на гарматному лафеті перевязував сам собі ногу. Довкола розбирали річи гармаші, але ніхто не поміг йому. Старшини сотні обурилися.

— То голова! Маю велику охоту заїхати кожному в пику, шкода, що бити полонених не дозволено — іритувався Алібеков. — Поки існують влада і карність, доти й слухняні, а зникнуть, — то хоч пропадай...

— Егеж, хоч пропадай! — потвердив Паволоцький і крикнув: — фельдшера сюда;

— Нема, десь в містечку зіставcя! — доложив Цагнадре.

— Чорт! — розсердився Паволоцький. Взявся сам помагати раненому. Той мовчки встав скінчивши, відсалютував у подяку.

— Содіюся, ваша рана не страшна, — по німецьки потішив пораненого. — В Росії вас вилікують.

Полонений заговорив чистою російською мовою:

— Сподіюся, що ні. Дякую за поміч, пане ротмістр.

— Говорите по руски? Якої ви національности? — питав Алібеков.

— Чех, пане надпоручнику. А Росія ніколи не була неприхильною до чехів. Я жив у Росії близько пять літ і Росію люблю...

— О, то вам вестиметься в полоні не зле. Виздоровієте, найдете собі заняття...

— Якось прийдеться миритися з долею, — відповів поручник.

— Ви командували батерією? — смішався знов Паволоцький.

— Я тільки помічник. Командант, майор, і ще один ляйтнант, оба бутні мадярські ґрафи, десь зникли ще в ночі. Не можу сказати, що з ними сталося...

— Ну, наші князі й ґрафи не такі. У моїй сотні аж пять князів і двох ґрафів, та всі з нами тут, — сказав Паволоцький всміхаючись. — А мій попередник, також князь, чи властиво хан, уже лікує десь рани...

— Чиж може бути? — дивувався поручник. — Виходить, у вас і аристократи стали людьми.

— Справді! — Паволоцький потвердив і закликав до своїх: — Поручник князь Вачнадзе, корнет князь Караґеорґієвич, корнет хан Ериванський, корнет князь Трубецкий, корнет ґраф Ефимовський, корнет ґраф Пален, однорічник князь Ухтомський, сюди!

Викликані підходили й відсалютувавши ставали в ряд. Найстаршим з них літами був Вачнадзе, та й він не мав більш двадцять пять літ, решта князів і ґрафів виглядала підростками, хлопчиками 17—19 літ. Та... Молодість не шкодить відвазі...

— Ну, диво, — розводив руками поручник. — Якась князівсько-ґрафівська сотня. Наші титуловані не такі.

— Не сотня, цілий полк такий! — поправив чеха Алібеков.

Підстаршини й гусари між тим закінчили посадку поранених, підобрали й поскладали на вози зброю. В сторожу виряджено чоту з князями Вачнадзе й Караґеорґієвича. Відпроваджено батерію через Туринку до штабу полку. Вона ще може й не дійшла до містечка, а звідтам пригнався післанець з наказом відходити: ворог переважаючими силами перейшов у протинаступ в обхід Туринки, загрозив відтяти шлях відвороту гусарській бриґаді. Шаленим алмором поскакали гусари назад. За кільометер від містечка зустрічали повертаючі невеликі групи з інших сотень, яким пощастило від ворога відорватися, здеморалізованих невдачею, до бою уже непридатних. Недобитками командували молодики, а то й підстаршини. Де подінулися старші команданти, ніхто певно не міг сказати. Сотня причаїлася за горбками, ворогови не видна. Туринка ще була вільна, але підступи до неї ворог взяв у перехрестний огонь. Сотня Паволоцького опинилася в скрутній ситуації: необхідно проїхати коло кільометра під убивчим огнем, або ввязатися у бій з котрим будь ворожим крилом і так проховзнутися. Одна ґрупа вискочила на шлях з надією дістатися до містечка, та вся полягла трупом.

Між недобитками знайшовся командант другої сотні, маленький, грубий полковник Подґурський, поляк. Йому, в ранзі найстаршому серед недобитків, належало взяти команду. Бідака відмахувався руками, тільки йому про те натякнули:

— Бога бійтеся! Я зовсім розгублений. Не хочу брати відповідальности, адже наше становище безвихідне. Полон, або згуба. Приймайте ви команду, Володимире Миколаєвичу. Ви якось не губитеся.

— Добре... На всякий випадок прошу писаного наказу, — зажадав Паволоцький.

Тут же, на спині найближчого гусара Підґурський написав олівцем на листкові полевого блокноту: — Зогляду на втрату звязку зо штабом і окруження наших сотень ворогом, наказую ротмістрови Паволоцькому вступити у командування окруженими частинами. Вересня, дня, 1914. Полковник Подґурський.

— А тепер, — крикнув ротмістр, — підемо на пробій, хлопці...

Бійтеся Бога! — закричав Подґурський. — Згубите себе й нас! Цеж божевілля!

— Прошу не мішатися у мої розпорядження! — прикрикнув на нього Паволоцький. — Мені передали команду і я відповідальний за все. Або виконуйте накази, або забирайтеся, де самі знаєте, пане полковнику.

(Дальше буде).

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

AMERICAN RED CROSS
WASHINGTON, D.C.

З А. Ч. Хреста

Американці чужинецького роду добровільцями Червоного Хреста

Міліони добровільців Червоного Хреста, які впродовж останніх років невтомно працювали для облегчення людських страждань, спричинених війною, можуть нині бачити наслідки своєї праці. Міліони бандажів, вироблені ними з досвідом і любовою, були використані в Нормандії та Франції. Пакунки з необхідними річами, приготовані добровільцями, потішили не одного раненого в шпиталях. Предмети комфорту, вироблені їх руками, використовуються з успіхом нашими вояками. Крім того міліони осіб, які дали свою кров через Червоний Хрест, можуть бути горді з того факту, що тисячі наших хлопців в уніформах врятовано від передчасної смерти завдяки переливу крови, дарованої добровільцями.

Поміж міліонами добровільців є багато американців чужинецького роду. Здибаючися в церковній галі, в народних домах, чи в приватних, чи де інде, вони разом працюють для того, щоби помогти тим американським хлопцям, які були покликані до боротьби.

Нема сумніву, що ті хлопці в уніформах мають почуття вдячности до тих ґруп чоловіків і жінок чужинецького походження. Багато з них мають тісні звязки з їх попередньою батьківщиною, які ні час, ні війна не могли знищити. Багато мають глибокі спогади зі старого краю. Але всі вони, українського, німецького, югославського, італійського, чи [illegible] іншого роду, перейняті дійсно американським духом. Вони свідомі потреб, працюють тяжко і своєю працею помагають забезпечити американським воякам найкращий медичний догляд, який тільки є можливим.

Ці ґрупи уможливлюють важну, гуманітарну працю Американського Червоного Хреста в цій війні не тільки своєю працею, але і грошевими жертвами. Завдяки зібраним фондам вишколені представники Червоного Хреста слідують за нашим військом на боєвих фронтах. Інші представники обслуговують ранених і тих, що перебувають у шпиталях. Знова інші стараються за розвагу для наших вояків і моряків, що мають пару днів відпустки, в клюбах Червоного Хреста, розкиданих по цілому світі."

Про те, що наші борці вдячні тим добровільцям, свідчать численні листи та різні донесення, що приходять до нас. В тих донесеннях згадується про використання бандажів, роблених добровільцями Червоного Хреста, в перших днях інвазії в Нормандії. Плязма з крови врятувала життя багатьом раненим, а працьовники Червоного Хреста зявилися заraз за першими хвилями інвазії. Вони проходили поміж раненими, давали їм щось на підкріплення, роздавали пакунки з необхідними річами тим, що серед бою все загубили, та ставали в інший спосіб в пригоді.

Ці блискучі досягнення Червоного Хреста не були би можливі без праці міліонів добровільців на домашнім фронті та без їх щедрих жертв, з яких склався Военний Фонд Червоного Хреста останнього березня.

Ненависть поляків до українців в часі повстань

Зо споминів польського дідича з Любіня під Львовом, Людвика Яблонського, в котрого домі збиралися тайні польські товариства повстанців, що воювали з Австрією, подаємо понижче уступ, який вказує на велику ненависть тодішних поляків до українців за те, що не взяли участи в польському повстанню, а ще й подекуди станули по боці Австрії. В уступі X. його споминів, „Про русинів і бойків" читаємо таке:

„Ми ще тоді не знали різниці між нами й українцями і вони самі того почування не мали. Ми жили з собою в школі, а опісля при війську як браття в р. 1831. Багато питомців української духовної семинарії вступили до нашого війська і щойно пізніше, як Москва підкупила Ставропиґію та лотрів (!—ред.) у консисторії, підбурюючи разом з Австрією Україну проти шляхти, розірвала відвічну злуку".

Оці слова на вступі вказують, якою ненавистю руководилися поляки вже тоді в оцінці українського питання і як прозивали українців всілякими нельоґічними прізвищами, щоб затемнити справу. Подібне трактування української справи поляками виявилося ще в першій світовій війні, коли то поляки ще на мировій конференції у Верзаю представляли українців як большевиків і дістали дозвіл від Найвищої Ради Мирової Конференції прогнати їх за Збруч як бандитів.

Але вертаймося до дальшої характеристики українців Яблоновським:

Не один українець сповідався перед латинським священиком — твердить він — поляки брали шлюби і хрестилися в церквах так, як українці в костелах, як кому було наруку, бо ніхто з віри не робив національности. Щойно по літах почалися спори в супружествах, в якім обряді хрестити дітей. Це була перша признака роздвоєння. Через ненависть до шляхти, (австрійський) уряд, хотячи зо священиків зробтии шпигів, зробив дві великі помилки. Перша це незрівнання українського календаря з нашим (а цього тоді домагалася сама Україна); друга, це дозвіл, щоб до церков ввести схизматицькі обряди, як царські врата й інші. Різниця у вивінуванню причинилася багато до злого. Латинське духовенство заможне, мало вищу освіту і тому перевищало українське... Доки цілковита темнота була в їх мозках, не відчували положення..., аж коло 1846. р. траплялося щойно чути „Ми українці" і думку, що обряд рішає про національність.

Митрополит Ангелович, який утікаючи перед польськими повстанцями зо Львова, загинув десь в дорозі, і канонік Гарасевич, це на думку Яблоновского були перші, що „почали Україну направляти в кігті білого царя". Вони перші, твердить Яблоновскі, почали вводити до церкви схизматицькі обряди, вони ула джували декапальні зїзди духовества, а на тих зїздах для обману, радили днями про духовні справи, а ночами замикалися по церквах, доносили деканови про кожного польського шляхтича і приготовляли способи, як позбутися шляхти. Коли в р. 1809. австрійські війська віднесли перемогу над Дунаєм... а потім добули Львів при помочи 11 уланів, тоді Ангелович і Гарасевич подали урядови готовий плян, як вирізати шляхту при помочи хлопів... По церквах свячено ножі, а австрійський уряд цю роботу не лише терпів, але ще й похвалював — докладає Яблоновскі.

Про гуцулів пише Яблоновскі, що їх пізнав тоді, як ґраф Скарбек закупив двір у карпатській місцевости Жабю, в „славнім гнізді опришків", у якому перед ним ніхто не відважився мешкати. ...До 30 літ життя кожний гуцул був „пустаком", то значить опришком. По третім хрестику женився з якоюсь гуцулкою і ставав порядним ґаздою, але часом і ватажком, що полював на давних товаришів. „Отже не без причини побожний пробощ з Фельштина радив вигубити гуцулів, бо це гордовитий народ, а Карпати заселити іншими осадами" — висловлюється автор.

Коли в Станиславові вішали славного Добощука (а може Бойчука, бо оба згинули в однім часі) з кільканацяти іншими пустаками, то кілька тисяч гуцулів облягло майдан, прощаючи їх думкою. Кожен, засуджений на смерть, вступав на драбину, передаючи файку свому наслідникови, а останній Добощук потягнув кілька клубів диму та кинув файку між гуцулів. Червоною гарасівкою спията сорочка була довголітною жалобою гірського населення по своїм герою. З Жабя й багато інших сіл навіть не брали рекрута до війська, бо пустак, одягнений в мундур, за пару місяців посоловів, думав, і вкінци вмирав з туги за своїми полонинами — кінчить Яблоновскі сумно свої спомини, чи ненавистю підсичені думки про галицьких українців з перших початків минулого століття.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КУТОК МОВИ.

Як бачу, то в „Свободі" тепер ведеться широка дискусія на тему рідної мови та уживання назв в англійській мові. При цій нагоді я хотіла би знати, чому дехто своє назвисько, що в українській мові кінчиться на „ич" (наприклад Галич, Гайович і т. п.); по англійськи закінчує "ich", а інші пишуть "ych", ("Halich", "Hayowych"). Мені було би теж цікаво знати, котре закінчення є правильне.

Анастазія Кочан.

(Примітка Редакції. — Щодо першого питання, чому при переписуванню українських імен, що кінчаться на — ич, одні пишуть це закінчення в один спосіб, інші в інший, то вияснення цього явища відай не важко догадатися. Звісно що наші люди часто ще в Европі мали до діла з транскрипцією своїх імен з української азбуки на латинську. Транскрибували їх звичайно на польську, чеську, словацьку або німецьку азбуку. При тому очевидно не всі йшли за найкращими правилами тих мов. Ставувши перед завданням переписати своє імя, писане українською азбукою, по англійськи, багатьох з них радило собі пишучи відомими вже їм транскрипціями на польську, німецьку, чи яку іншу азбуку. Тому ті, що переписували своє імя по англійськи за польською азбукою, підписували нераз закінчення „ич" на "icz". Ті, що переписували своє імя на „ич", по чеськи, переписували кінець свого імени на "ic", а ті, що йшли за німецькою транскрипцією, писали часто "itsch". За те ті, що бралися за транскрипцію просто, безпосередно, себто не думаючи про інші мови, що теж уживали латинської азбуки (кожна з відповідними модифікаціями), старалися вгадати, як найкраще даний український звук віддати англійськими буквами. Такі люди, не знаючи анґлійської мови, питалися інших, що на їх думку знали, — та звісно не всі, що уходять за знавців цеї мови, її справді знають. Отже й з цими виходили різні розбіжности.

Щодо питання, котрий спосіб писання того закінчення є правильним, то скажемо наперед, що властиво правильного способу нема. Кождий спосіб, що дає нам бажаний вислід, себто, що заставить американця, чи анґлійця, прочитати закінчення такого імени як найближче до української вимови, треба признати правильним. На нашу думку, одначе, коли написати таке імення через "ich", то американець чи анґлієць без застанови прочитає його дуже близько до української вимови в більшім числі випадків, ніж коли його написати через "ych".

Здається, що слова з „і" багато частіші в анґлійській мові, як слова з „у", і буква „і" запрошується немовби, щоб її вимовити так, як ви-

(Докінчення на стор. 4-тій)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Новий український набуток.

Філядельфійська українська громада все більше й більше розвиває своє життя. Доказом цього є те, свято, яке відбулося в неділю 16-го липня, є це посвячення величавої будови "St. Vladimir's Auditorium" як то виписано золотими буквами на фронті. Збудовано дім цей заходами „Американсько-Українського Прогресивного Клюбу", і членами української православної церкви св. Володимира в Філядельфії. Великі трудноші треба було переборoти, аби довести до кінця будову в цей военний час, коли так тяжко діставати необхідні матеріяли та всяке уряджeння. Всеж українці показали свою впертість і довершили діла, на яке багато слабодухих дивилось, як на щось, що не може бути довершене. Та непохитне бажання і сила духа українського перебороли, як здавалося, неможливе. Тепер на Джермантавн Евені, недалеко церкви, пишається трьох-поверхова твердиня з українським імям.

В українській православній катедрі св. Володимира Великого правиться трьома священиками урочисте богослуження. Гарно співає хор під управою о. диякона Ф. Лаврика. По скінченню відправи улаштовується похід вулицями до нової твердині для її посвячення. Напереді білі хоругви з вишитими панею Теклею Савчуковою образами, а по боках їх прапори, американський і український з вишитим золотим тризубом, а за ними музична банда. Далі урядники Прогресивного Американсько-Українського Клюбу, а за ними катедральний хор ім. Олександра Кошиця в чудових українських костюмах і далі чотири священики: оо. П. Корсуновський, М. Запаринюк, І. Савчук і епископальний священик Л. Гирш, великий приятель українців. За ними великий здвиг народу стройними рядами з прапорцями в руках. Парадою командували пп. майор М. Дармограй, Гр. Грицишин і Н. Ворончак. Ось залунали в повітрі слова команди, загуділи дзвони, заграла музика і похід рушив. Обійшов кілька скверблаків і завернув до будинку. Хідники були запружені американською публикою, яка приглядалася параді, як також приглядались люди і з вікон та дверей зустрічних домів, а в небесній височині чотирьохмоторові „орли" клекотять, наче вітають українську процесію.

Коло самого будинку на хіднику поставлено на підвищенню трибуну, декоровану матеріялами українських та американських кольорів. Так само декорований був і цілий фронт будинку. На трибуну вийшло духівництво, розпорядчик п. майор М. Дармограй і почесні американські гості, а ціла вулиця була запружена народом. Священство відправило чин посвячення. Виголосив урочисту довшу промову кавнсилмен Фредерик Д. Гармен. Приємно було слухати його слова, в яких він надзвичайно підносив український нарід, а найважливійше те, що цю промову слухали маси чужинців, які наповнювали вулицю.

По промові предсідник клюбу, п. Семен Станчак, відімкнув двері до середини. Відбулось посвячення. Всі три великі салі трьох поверхів наповнилися людьми. Скрізь були накриті столи до обіду, який розпочався по посвяченню. Тут вже показав своє майстерство п. М. Прус, що разом з Сестрицтвом Св. Ольги приладжували смачний обід.

Жалко було дивитись на жіночок, що доносили до столів, а особливо на дівчаток з хору, що мусіли в тяжких українських убраннях увихатися по сходах з одного поверху на другий з ладунками смачного. А на дворі липневе сонічко не то припікало, а пекло..

Підчас обіду, як звичайно, [illegible] промови, і від американців і від українців. Та на цей раз промови були досить „цінні", бо за словами слідували діла, а саме — слова „озолочувались", чи то пак „озеленювались" гарними чеками чи папірцями. Товстмейстрами були: майор М. Дармограй і Р. Карбівник. Першими до слова були покликані урядники клюбу: С. Станчак, предс., С. Чорномаз, секр. і Н. Волошанський, касієр. Всі вони висказували свою радість з нагоди докінчення й посвячення цеї величавої будови.

Вже й стемніло, а публика терпеливо сиділа за столами, вислухувала промови та чекала концерту. Нарешті на сцену висипався мальовничий гурт дівчат та парубків. Це хор ім. О. Кошиця. Вийшов і душа хору та його дірiґент о. Іван Савчук і полилися незрівняні українські мельодії. Хоч війна забрала досить членів хору, але й та кількість, яка залишилась, може правдиво називатись хором, а до того ще й спричинялось знамените виконання пісень, навіть в найтрудніших композиціях. Звичайно буває, що змучена публика довгим сидінням за столами та вислухуванням численних промов нервується, шурґає кріслами, виходить з галі „покурити", — та тут того не було. Всі з захопленням слухали чарівного співу і не жалували знаків свого одобрення. А й послухати було чого: і хорові продукції, і соля пані Анни Мельник, і дуети пані Олі Савчук, дружини молодого доктора Степана Савчука і дівочий хор. Та дивно було: стомлений цілоденною працею і в церкві і під час бенькету хор співав стомленій публиці, а ця не хотіла відпускати співаків зі сцени, а співаки не сходили зі сцени, тай все співали тай співали. Підчас концерту виголосив святочну промову о. М. Запаринюк, а перед закінченням о. П. Корсуновський проспівав сольо „Ой Дніпре, мій Дніпре".

Та тут нова халепа. Молодь нетерпеливо чекала закінчення всіх „церемоній", бо ноги свербіли до танцю, який був їй приобіцяний. З цим вже нічого не вдієш. Вмить галя очистилась від столів. Музиканти змінили співаків на сцені, і молодь таки дочекалася свого. А старші весело розмовляли, співали та бавились по старокраєвому далеко (за північ. Забули про всі прикрости життя, про різні свари та порахунки між собою, бо нігде правди діти, при таких забавах між нашими людьми часто виникають деякі „жарти", але на превелику радість ніяких таких „жартів" не було і хрестини цієї української твердині обійшлися як найкраще, як найприємніше і у взірцевому культурному порядкові.

Багато і коштів і труду положено над збудованням твердині, особливо напрацювались урядники і будівничий комітет, а вже найбільше положив своєї праці о. І. Савчук, який від раннього ранку до пізної ночі майже не відходив з будови. Можна сказати, що ні один цвях без його нагляду не був вбитий. Він вповні заслужив на те признання і на ту честь, якими був обдарований під час бенкету.

Над сценою в галі красуються вирізблені золтими буквами руками о. І. Савчука безсмертні слова Тараса Шевченка: „В Своїй Хаті Своя Правда і Сила і Воля". І це всіма відчувалося в час посвячення Дому.

о. П. Корсуновський.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

(Докінчення зо сторони 3-тої)

мовляється в таких звичайних словах, як: ship, sit, hit, bid, де її вимова дуже близька до нашого „и" в „ич". Стрінувши цю букву в таких іменах, як: Patrick, Wilson, Nimetz, американець, чи англієць, без вагання вимовляє щось у роді нашого „и". Кінцевеж „ч" найкраще писати "ch"; його американець правильно вже інакше не вимовить. Закінчення "ich" не повинно би американцеви, чи англійцеви робити трудношів. Адже вони знають добре Sandwich-a!).

Офіцирський гумор.

У військовім таборі на Тихому океані відбуває лютенант ранішний перегляд своїх вояків, уставлених в ряд. Переходить коло одного, оглядає його, а потім відзивається поволи: „Знаєш хлопче, коли дивлюся на тебе, мені здається, що ти подібний до ґенерала Ґранта"...

„Та є, пане лютенанте!" відповідає службово рядовик. „Я знаю".

...„ бо ґенерал Ґрант не голився таксамо, як і ти не голишся" — докінчив лютенант свої завваги, які рядовик йому перервав своїм службовим звичаєм.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в вівторок, 15-го серпня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — А. Бусько, рек. секр.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Meeting of the Taras Shevchenko Society, Br. 289, will be held Sunday, August 13, at the Ukrainian Hall on Goodman, at 1 o'clock. Annual picnic will start at the close of meeting. It's a duty of every member to attend the meeting and the picnic. — D. Korytko, pres.; J. Yanus, treas.; W. Hussar, secr.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 6-го серпня 1944 р. помер у 48. році життя по довгій і тяжкій недузі в лічничім заведенню св. Розалії в Ню Йорку, Н. Й.,

ВАСИЛЬ ЧАЙКА,

член 204. відділу У. Н. Союзу в Ню Йорку, Н. Й.

Покійний походив з села Стрільче, пов. Городенка, Зах. Україна. Полишив дружину Емілію, котра під пору перебуває в рідні́м краю, й сина Льва, котрий служить в Американській Военній Маринарці. Через невідрадні обставини для Покійного, Його тлінні останки лежать у міськім заведенню при 29. вул., Н. Й. С., а похорон звідтам впрост на цвинтар відбудеться в понеділок, 14. ц. м. — В. Й. П.!

Уряд 204. відділу.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 1020. Загроза.

Ще ніколи не боявся Тарзан так, як тепер, бачучи диких звірів джунглів на свободі в американськім лісі.

В Африці люди знали, як собі радити з такою загрозою, але тут звірі певно вбють багато людей.

Тарзан поспішив до середини краю, шукаючи міста, аби остерегти людей.

Він скоро побачив гірську дорогу, а його бистре ухо зачуло стукіт мотора.